

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 378.016:811.161.2'35-26 "20"

ВАЛЕНТИНА ГРЕЩУК, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства, директор Навчально-наукового інституту українознавства, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", Україна ORCID ID 0000-0001-5702-6824 valentyna.greshchuk@pnu.edu.ua

НАТАЛІЯ ДРАНИЦІНА, провідний фахівець Навчально-наукового інституту українознавства, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", Україна nataliadranitsyna@gmail.com

УПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ПРАВОПИСУ У СФЕРУ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ

VALENTYNA GRESCHUK, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of General and German Linguistics, Director of the Educational and Scientific Institute of Ukrainian Studies, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

NATALIA DRANITSYNA, Leading Specialist of the Educational and Scientific Institute of Ukrainian Studies, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

INTRODUCTION OF A NEW SPELLING IN THE FIELD OF EDUCATION AND CULTURE

У статті охарактеризовано особливості становлення та кодифікації нової редакції Українського правопису. З'ясовано, що мовні інновації невідкладно призводять до змін в освітній та культурній галузях, спричинюючи пошук нових ідей, прийомів, методів для формування правописної компетенції здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: український правопис, правописні інновації, українська літературна мова, мовна норма, кодифікація, професійна підготовка, освітній процес, заклади вищої освіти, сфера культури.

Summary. The article describes the peculiarities of the formation and codification of the new edition of the Ukrainian orthography. It is established that language innovations immediately lead to changes in educational and cultural fields, causing the search for new forms, ideas, methods for the formation of spelling competence of students.

Key words: Ukrainian spelling, spelling innovations, Ukrainian literary language, language norm, codification, professional training, educational process, institutions of higher education, culture.

Мета: визначити місце і роль нового українського правопису в

сучасній українській мові; здійснити методичне обґрунтування імплементації пропонованих новою редакцією інновацій у сфері освіти та культури.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Нова редакція Українського правопису, яка набула чинності від 22 травня 2019 року, стала предметом жвавих дискусій. Значення стабільної мовної норми для духовної культури неocenenne, оскільки вона забезпечує чіткість правил літературної мови, сприяє усталенню грамотності населення. Національна комісія з питань правопису працювала над документом понад три роки. Уперше новий правописний проект було

опубліковано в серпні 2018 року, потім тривало громадське обговорення, тому в остаточній редакції було враховано чимало зауважень. Частина громадян занепокоєна двоякістю та нелогічністю низки оприлюднених положень, а хтось акцентував на тому, що вони є даниною минулому і не відповідають сучасним вимогам.

Варто наголосити, що вперше за всю історію України нова редакція правопису пройшла етап широкого громадського обговорення, протягом якого було висунуто близько трьох тисяч пропозицій.

Відомо, що однією з найсуттєвіших ознак етнокультурної цілісності держави є функціонування в різних суспільних сферах літературної мови, яка має кодифікований правопис. Як зазначають автори нового Українського правопису, сучасна редакція повертає до життя деякі особливості правопису 1928 року, що є частиною української орфографічної традиції та поновлення яких має сучасне наукове підґрунтя. Водночас правописна комісія керувалася розумінням того, що й мовна практика українців другої половини ХХ – початку ХХІ сторіч уже стала частиною української орфографічної традиції. Таким чином, кодифікатори мови не можуть знехтувати тим, що мову народу творить його історія: мова змінюється, і правопис має відображати насамперед її сучасний стан.

Основними характеристиками мовних норм, як відомо, є системність, історична і соціальна зумовленість та стабільність. Ця остання ознака, зрештою, не суперечить властивості мовної норми змінюватися, у чому ми й переконалися, розглянувши головні інновації у новій редакції Українського правопису. Якщо в орфоєпії, граматиці здебільшого наявна орієнтація на зразок, модель, то в лексичній системі реалізація норми підпорядковується ще й змістові, який залежить у кожному конкретному випадку від контексту. Варто зазначити, що мовні норми інколи зазнають змін відповідно до потреб

суспільства в кодифікації написань з огляду на нові підходи (Окуневич, 1998, с. 150).

Аналіз досліджень і публікацій. Процес нормалізування української літературної мови вперше пов'язаний з ім'ям Олекси Синявського. Він виступав за єдність літературної мови на всій українській території, проти орієнтації літературних норм української мови на місцеві особливості. У зв'язку з цим Олексу Синявського вважають третім після Тараса Шевченка, Бориса Грінченка видатним діячем, який своєю діяльністю визначив подальший розвиток української літературної мови.

Історичні аспекти правописного питання в Україні та нагальність змін із метою відтворення традиційних правописних норм розглядалися у працях О. Пономаріва (Пономарів, 2013), В. Німчука (Німчук, 2009), Л. Назаревич (Гавдида & Назаревич, 2014) та інших. Проблему доцільності правописних змін у контексті сучасного соціокультурного становища в Україні висвітлює Н. Фіголь (Фіголь, 2011). Однак згадані праці видано задовго до оприлюднення проєкту нової редакції Українського правопису 2018 р., тому вони цілком не пояснюють походження окремих елементів, пропонує Українською національною комісією з питань правопису.

У сучасних умовах орієнтації вищої освіти на зв'язок змісту навчання з обраною випускником професією вагомим значенням для формування мовної й мовленнєвої культури здобувачів вищої освіти набуває вдосконалення самого змісту вищої освіти, спрямованого на формування всебічної мовленнєвої компетенції студента, яка виявляється насамперед у нормативності та правильності мовлення.

Удосконалення загальної культури мовлення певною мірою залежить від методів та прийомів організації навчальної роботи. Серед традиційних методів (репродуктивного, проблемного, оперативного, продукування мовлення (комунікативного), контролю і са-

моконтролю) учені виділяють метод зіставлення (О. Біляєв, Н. Пашковська, О. Хорошковська), розвитку творчих здібностей мовців (О. Біляєв, М. С. Вашуленко, М. І. Пентилюк та ін.) (Окуневич, 2003, с. 19). Надзвичайно вдалим методом проведення занять виступають різні види інтерактивного імітаційного навчання (репродуктивні тренінги, моделювання ситуацій спілкування, рольові та сюжетні ігри), покликані забезпечити творче професійне мислення, пізнавальну мотивацію і професійне застосування знань у навчальних умовах. Саме їх вважають ефективними в удосконаленні культури мовлення здобувачів вищої освіти, адже сприяють активному спілкуванню студентів, копіюванню наявних мовних зразків, формулюванню власних висловлювань, а також відкривають широкі можливості для запобігання в мовленні помилок інтерферентного характеру; виводять особистість за межі стандартних завдань, розвивають самостійність, ініціативу; сприяють професійному росту майбутнього фахівця, засвоєнню циклу основних базових дисциплін, формуванню національної свідомості, української ментальності, моральних переконань (Карпіловська, 2004, с. 17).

Виклад основного матеріалу дослідження. Із становленням незалежної України, зміною статусу української мови, новими умовами її функціонування і розвитку, а також вивільненням з-під ідеологічного диктату інституцій, призначених досліджувати її та опікуватися культурою мовлення, закономірно постало питання про перегляд норм української мови, кодифікованих у радянський період. Щодо багатьох змін, узаконених у сучасній українській мові, вихід можна вбачати, очевидно, у тимчасовому паралельному використанні традицій з перспективою вибору єдиної норми після апробації варіантів у науковому обігу.

Найбільш обговорюваним стало питання доцільності вживання фемінітивів. "Упродовж історичного розвитку категорія фемінітив-

ності вбирала в себе певною мірою особливості суспільного розвитку українського народу – від напівцивілізованих додержавних племінних відносин до перших феодальних стосунків у межах різних територій і далі у процесі всього державного життя. Назви жінок відображали таким чином спеціалізацію жінки в українському суспільстві, починаючи з найменшого соціального колективу (сімейного) до найбільшого (професійного). Тому найменування жінок викликають зацікавлення з погляду соціолінгвістичних досліджень, які й передбачають виявлення зв'язків між мовою і суспільством у синхронії і діахронії" (*Брус, 2019, с. 311*). Літературна мова знає чимало випадків, коли єдино прийнятною формою позначення жінки-виконавиці дії чи професії є лише фемінітив. Це й доводить неприродність заперечення їхнього права бути частиною офіційної норми. "Лінгвокультурологічний аналіз категорії жіночності дав можливість охарактеризувати концептосферу поняття жінка та смислові компоненти, що відображають ознаки жіночої поведінки, засвідчують ментальність українського жіноцтва. Смислові частини концептосфери жінка розвинулися як стереотипні поведінкові ознаки жінок, властиві національній культурі. Ментальність української жінки формувалася століттями і базувалася на вироблених багатьма поколіннями стабільних формах самоорганізації суспільного та родинного життя, господарювання, спілкування, відпочинку, нормах моралі й етикету, національного життя загалом" (*Брус, 2019, с. 354–355*).

Тривала бездержавність української нації зумовила те, що різні наші "сусіди" намагалися асимілювати наш народ, всіма засобами прищепити йому відчуття меншовартості, нищили його культуру та мову. І через те становлення нашого правопису (фонетики, орфографії та пунктуації зокрема) стало процесом довготривалим, неоднозначним і стихійним.

Навіть відносна стабільність норм української мови на певному етапі її розвитку зумовлює перегляд основних положень та правил для того, щоб відреагувати на зміни в сучасній мовно-писемній практиці, визначити тенденції написання нових запозичених слів, власних назв, усунути застарілі формулювання та спростити й уніфікувати орфографічні норми. Хоч уточнення й коригування орфографічних правил – це завдання насамперед професійних мовознавців, співтворцями Українського правопису є також широке коло освічених українців, писемна практика яких узвичаює ту чи іншу орфографію.

Нинішня українська мова є багатофункціональним явищем із розвинутою та різноплановою стилістикою, сучасною науковою термінологією, безпосередньою взаємодією з багатьма інтернаціональними мовами. Вона відкрита й динамічна. Змінюється лексика, з'являються нові терміни в різних сферах суспільної комунікації, виникає потреба адаптації загальних і власних назв до раніше сформульованих орфографічних правил.

Розвиток і консолідація правопису будь-якої мови великою мірою залежить від становлення самої нації. Довготривала бездержавність українців спричинила численні спроби асиміляції нашого народу, формування комплексу меншовартості, руйнування культури, різного роду спотворювань, уподібнень і "засмічень", а інколи й навіть заборон української мови. Саме тому становлення Українського правопису, усіх його підсистем, стало значною мірою нелегким і стихійним процесом. Увесь час виникає проблема створення єдино прийнятної системи загальних орфографічних правил, адже без уніфікованого для всієї нації правопису не може обійтися жодна літературна мова, бо він сприяє укоріненню мовних норм, а також розвитку мовної та національної культури українців.

Чимала кількість громадян на стадії обговорення нової редакції

визначили і можливі проблеми щодо утвердження Українського правопису 2019 р. та його імплементації у сферу освіти і культури, а саме варіантність норми, яка може призвести до подальших суперечок та браку уніфікованості підходів. Радикальна зміна правописних норм може дезорієнтувати людей через небажання чи неспроможність перевчитися. Існує й протилежна думка: у період, коли мова тільки утверджується, коли її норми ще не стали "табличкою множення" для більшості населення країни, саме тоді й варто реформувати чинні норми.

Зміни, яких зазнала українська мова протягом радянського періоду, не можна вважати наслідком її розвитку. Неприйняття варіативності й розмивання норм є безпідставними. Мова, що звільнилася від гніту, має повернути собі й необхідний простір свобод для природного руху, розвитку й удосконалення.

28 січня 2021 року Окружний адміністративний суд Києва визнав незаконною та скасував постанову Уряду про запровадження нового Українського правопису через порушення тодішнім Кабміном у травні 2019 року процедури під час її прийняття. Закон, який надавав право Кабміну приймати таку постанову, було визнано неконституційним. Водночас міністр освіти зазначив, що шанси на повернення Українського правопису залишатимуться, адже його можна буде Perezatverditi рішенням Національної комісії зі стандартів державної мови.

Питання гуманітарної чи, конкретніше, мовної політики не є маргінальними. Українська мова не повинна бути предметом для політичних спекуляцій, саме тому норми нещодавно ухваленого мовного закону та норми нової редакції Українського правопису мають бути не проігноровані, а втілені. Тенденція повернення до властивих саме українській мові фонетико-морфологічних особливостей виступає важливим та, власне, першочерговим кроком для запобігання неси-

стемних характеристик чинного правопису української мови, упорядкування його норм на основі традиційних фонетичних та орфографічних правил. Мовознавчі інституції та установи повинні спрямувати всі сили на нормалізацію ситуації. Для вирішення правописних проблем необхідно дослідити досвід діяльності вчених-мовознавців 20-х років, а також лінгвістичні праці, які були створені в еміграції.

Показниками правильності та точності мовлення є значний обсяг активного словника, розмаїття лексико-граматичних форм та конструкцій, лаконічність, чистота, комунікативна доцільність, багатство мови тощо. Один з головних виявів порушення нормативності – наявність інтерферентних помилок як наслідок білінгвальної ситуації на українських землях. Особливу роль у вдосконаленні культури мовлення здобувачів вищої освіти відіграють мовні норми, які закріплюються у практиці й узагальнюються нормативними документами, стаючи важливим чинником професійної підготовки майбутнього фахівця (Мацько, 1996, с. 25).

На нашу думку, найбільш ефективними методами вдосконалення культури мовлення майбутніх фахівців-словесників з введенням нових правил, поданих у редакції "Українського правопису" 2019 р., є застосування інтерактивних форм і методів навчання: використання технології модульного навчання, що сприяє саморозвиткові та самовдосконаленню студентів; подача теоретичної частини укрупненими блоками; введення в навчальний процес імітаційних рольових та ділових ігор, моделювання ситуацій, що забезпечують високий рівень засвоєння знань та формування стійких мовленнєвих компетентностей.

Закцентуємо увагу на тому, що роботу з покращення культури мовлення здобувачів вищої освіти не варто обмежувати тільки корекцією мовленнєвої поведінки певних студентів або студентських груп, оскільки викладач не може

брати під контроль весь обсяг не доліків у мовленні студентів, бо така діяльність є дуже затратною у часі і передбачає переважно усунення помилок. Натомість найголовнішим має бути постійний вплив на причини їх можливої появи (Златів, 2011, с. 287). Про ефективність формування культури мовлення можна говорити тільки в тій ситуації, коли поряд з цілеспрямованим засвоєнням теоретичного і практичного матеріалу прослідковується свідоме бажання майбутніх фахівців до мовленнєвого самовдосконалення.

Усвідомлений процес вироблення мовнокомунікативної професійної компетентності особистості під час навчально-виховного процесу повинен відбуватися на ґрунтовних лінгвістичних положеннях. Не завжди маючи чітке поняття про сутність людської мови та про україністику як галузь конкретного мовознавства, не завжди будучи добре ознайомленими з характерними рисами реальної мовної ситуації на українських землях, з основними тенденціями розвитку мови як засобу спілкування, майбутні фахівці недостатньо можуть витлумачити причини порушення норм української мови у своєму мовленні, зорієнтуватися у багатьох мовних інформаційних джерелах, ствердити свою позицію як громадянина і як педагога в неоднозначному процесі утвердження державного статусу української мови у суспільстві загалом та в системі освіти зокрема (Бабич, 1990, с. 63). Певним чином це стосується також і мовних норм, вагання щодо того, якою саме редакцією правопису української мови користуватися, чи дотримуватися регламентованих правил, чи послугуватися у своєму мовленні вже новою системою правопису з його інноваційними матеріалами.

Уже на перших заняттях з лінгвістичних дисциплін доцільно звернути увагу студентів на такі тенденції в новій редакції Українського правопису, як:

1) паралельне вживання *и/і* на початку слів (и пишемо на почат-

ку деяких вигуків (ич!), часток (ич який хитрий), дієслова "икати" та похідного від нього іменника *икання*, варіативне написання ірїї і *ирїї*, ірод і *ирод*);

2) зміни в окремих словах (наприклад, у слові "священник" (маємо подвоєння букв при збігу однакових приголосних: основи на -н- і суфікса -ник), а також у слові "святвечір" (відповідно до норм нової редакції правопису, це складноскорочене слово);

3) правопис російських та білоруських прізвищ: (це правило стосується передусім передачі прикметникових закінчень російських та білоруських прізвищ, наприклад, прізвище Донской тепер транслітеруємо як Донський, аналогічно й з іншими прізвищами на зразок Трубецкой – Трубецький, також варто звернути увагу і на виняток Лев Толстой);

4) написання слів з компонентом пів: невідмінюваний числівник пів зі значенням "половина" з наступним іменником у родовому відмінку однини пишеться за новими правилами окремо: пів яблука, пів години, пів стола, пів огірка, пів острова, пів ящика, пів Києва, пів Європи (але якщо пів з наступним іменником у формі називного відмінка становить одне поняття і не позначає значення половини, то такі сполуки пишуться разом: південь, півмісяць, півкуля, півострів).

Уведення зазначених вище та інших основних правил нового українського правопису сприятиме формуванню якнайвищого рівня культури мовлення здобувачів вищої освіти. Така методика матиме результативність, якщо зміст знань з мови та мовознавства загалом підпорядковується виправленню та удосконаленню навичок усного і писемного мовлення, обсяг теоретичного матеріалу репрезентуватиметься частинами, а практичні завдання і вправи будуть співвідносні з усіма видами мовної та мовленнєвої діяльності, що забезпечуватиме професійні потреби студентів (Вплив суспільних змін..., 2017, с. 41).

Наукові знання про систему української мови мають бути спроектовані на загальні закономірності розвитку мови; за сприяння вивчення мови як функціонального утворення у її зв'язках з мовленням, свідомістю і мисленням виробляється наукове мислення, покращуються навички з'ясування причинно-наслідкових зв'язків тощо. Окрім того, мовлення для майбутніх педагогів виступає засобом професійної діяльності, а тому повинно відповідати тим вимогам, які ця діяльність, власне, визначає, зокрема, прагнення до постійного оновлення.

У сучасних дискусіях, які відбуваються навколо проблем функціонування української мови, чільне місце посідають суперечки щодо нової редакції правопису. Орфографія є вагомим складником етнокультури і невід'ємним її атрибутом, тому радянська влада заборонила питома український правопис і втручалися у справи орфографії. Єдина правописна система консолідує народну культуру, націю. Непослідовне розхитування правописних правил призводить до дестабілізації літературної мови загалом, дезорієнтує етнічних носіїв мови, знижує мовну компетентність народу, викликає елементи хаосу у словниках, у яких повинна бути точно та логічно витримана правописна система. Державна мова має мати уніфікований та єдино правильний правописний кодекс, яким повинні керуватися всі громадяни. Наявність декількох правописних варіантів, а тим більше, різні правописні системи не практикуються в цілому навіть у найбільш демократичних державах.

Учені зазначають, що питання запровадження нових правописних норм є не лише актуальним, але навіть дещо перезрілим кроком. Реформу правопису слід було провести ще на початку 90-х, коли у суспільстві існував високий запит на повернення до всього українського, до так званого скрипниківського правопису, який у 1933 році був "репресований".

Базою для творення українського правопису мусить служити традиція і природа української мови. Але оскільки мова – це живий організм, який постійно змінюється та вдосконалюється, то важливе завдання сучасних мовознавців – спростити український правопис, наблизити якомога більше його літературно-писемні варіанти до живого мовлення.

Таким чином, питання реформування українського правопису є дуже актуальним і сьогодні – через 100 років після подібної дискусії на початку ХХ століття. Прикро, що помилки повторюються – знову суто філологічні питання, які мають вирішуватися в наукових кабінетах, стають предметом політичних спекуляцій. Такі процеси відбуваються в той час, коли українська мова ще не так давно здобула свою державність, коли лише почалось її справжнє утвердження у багатьох сферах, розширилися межі функціонування, коли певна частина неукраїнськомовного суспільства тільки усвідомила нагальну потребу її вивчення та використання. Тому необхідно досить уважно та ретельно підходити до будь-яких мовних змін, вводити нові норми обережно, ураховуючи історичні чинники.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Нова редакція правопису пропонує брати до уваги ті мовні явища, які у зв'язку з еволюцією безперестанно поширюються в усіх сферах суспільства. Зміни, упроваджені в новому правописі, повинні бути зручними для всіх, найголовніше у повсякденному спілкуванні, оскільки число правильних варіантів слів збільшується, а кількість обов'язкових правил, навпаки, стає меншою. Крім того, розробники проекту очікують, що нововведення з легкістю сприймуть в освітній галузі.

У контексті всього розглянутого вище можемо стверджувати, що тепер уже чинна редакція Українського правопису 2019 р. – це спроба очищення української орфографії від штучно нав'язаних їй 1933 р. приписів. Повної ж відпов-

ідності між мовою та її графічною передачею не буває. Найдосконаліші орфографічні правила не завжди цілковито відображають специфічні риси мови – усю різноманітність звуків, інтонації тощо. Орфографічні правила і цілі системи правил, що регулюють способи передачі мови на письмі, з'являються як акт в основному єдиної одночасової дії – факт установлення у певний час орфографічних правил чи правопису. Мова не залишається постійно однаковою, вона весь час змінюється залежно від перемін у житті народу – її творця і носія.

Якою має бути "правильна українська мова"? Чи загрожують їй іншомовні впливи, а якщо загрожують, то в якій частині мовної системи й наскільки? Ці та подібні питання, що десятиліттями не втрачають своєї актуальності, спонукають до періодичного оновлення, перегляду й доопрацювання правописного кодексу, граматики і словників. Спадкоємність у мові – це зв'язок між поколіннями, які жили, живуть і житимуть в Україні. Пошук балансу між системними параметрами сучасної мови, з одного боку, і різночасовими прикметами української мовної традиції, з іншого – найскладніше із завдань, що поставали перед творцями національного правопису на кожному з етапів його розвитку. Нова редакція Українського правопису є кроком до розв'язання цього завдання з позицій історичної й етнографічної соборності української мови та української нації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бабич, Н. (1990). *Основи культури мовлення*. Львів: Світ.
- Брус, М. П. (2019). *Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування*. Частина перша. Івано-Франківськ: ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".
- Вплив суспільних змін на розвиток української мови (2017). Є. А. Карпіловська (Ред.). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Гавдида, Н., Назаревич, Л. (2014). Лінгвоцид як форма мовної політики. *Наукові записки ТНПУ*. Серія: Мовознавство, II (24), 77–80.

Златів, Л. М. (2011). Рівень культури мовлення студентів-випускників філологічного факультету та шляхи його підвищення / Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов'янських мов : зб. наук. праць учасників Міжн. наук. конф., присвяченої пам'яті проф. К. Ф. Шульжука (Рівне, 19–20 травня 2011 р.). Рівне, Оломоуць: Вид-во нац. ун-ту "Острозька академія", 286–288.

Карпіловська, Є. А. (2008). Вплив інновацій на стабільність мовної системи: регулятори системної рівноваги. *Мовознавство*, 2/3, 148–158.

Карпіловська, Є. А. (2004). Динаміка сучасної української мови в словниках нового покоління (проект серії словників нової української лексики). *Українська мова*, 3, 3–29.

Мацько, Л. І. (1996). Українська мова у вищій школі. *Дивослово*, 11, 24–26.

Німчук, В. (2009). Ю. Шевельов і проблеми нашого правопису (до 100-річчя від дня народження Ю. Шевельова). *Українська мова*, 2, 95–101.

Окуневич, Т. Г. (2003). Культура мовлення майбутнього вчителя-словесника в умовах українсько-російської двомовності. (Автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.02). Херсонський державний університет, Херсон.

Окуневич, Т. Г. (1998). Удосконалення усного мовлення студентів-філологів. Зб. наук. праць. Херсон. Південний архів, I, 149–155.

Пономарів, О. (2013). Чи українській мові потрібен український правопис? *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*. Серія "Хімія", Івано-Франківськ, 174–175.

Фіголь, Н. (2011). Сучасні правописні дискусії. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, Київ, 22, 91–95.

REFERENCES

Babych, N. (1990). *Osnovy kultury movlennja*. Ljviv: Svit.

Brus, M. P. (2019). *Feminityvy v ukrajinsjkij movi: gheneza, evoljucija, funkcionuvannja*. Chastyna persha. Ivano-Frankivsjk: DVNZ "Prykarpatskij nacionalnyj universytet imeni Vasylja Stefanyka".

Vplyv suspilnykh zmin na rozvytok ukrajinsjkoi movy. (2017). monohrafija. Je. A. Karpilovsjka (Red.). Kyiv : Vydavnychyj dim Dmytra Buragho.

Ghavyda, N., Nazarevych, L. (2014). LINGVOCYD JAK FORMA MOVNOJI POLITYKY. *Naukovi zapysky TNPU*. Serija: Movoznavstvo, II (24), 77–80.

Zlatic, L. M. (2011). Rivenj kultury movlennja studentiv-vypusknikiv filologichnogho fakuljtetu ta shljakhy jogho pidvyshhennja / Dynamichni procesy v ghramatyci i leksychnomu skladi suchasnykh slov'janskykh mov : zb. nauk. pracj uchasnykiv Mizhn. nauk. konf., prysvjachenoji pam'jati prof. K. F. Shulzhuka (Rivne, 19–20 travnja 2011 r.). Rivne, Olomouc: Vyd-vo nac. un-tu

"Ostrozjka akademija", 286–288.

Karpilovsjka, Je. A. (2008). Vplyv innovacij na stabiljnistj movnoji systemy: rehuljatory systemnoji rivnovaghy. *Movoznavstvo*, 2/3, 148–158.

Karpilovsjka, Je. A. (2004). Dynamika suchasnoji ukrajinsjkoi movy v slovnykakh novogho pokolinnja (proekt seriji slovnykiv novoji ukrajinsjkoi leksyky). *Ukrajinsjka mova*, 3, 3–29.

Macjko, L. I. (1996). *Ukrajinsjka mova u vyshhij shkoli*. Dyvoslovo, 11, 24–26.

Nimchuk, V. (2009). Ju. Sheveljov i problemy nashogho pravopysu (do 100-richchja vid dnja narodzhennja Ju. Sheveljova). *Ukrajinsjka mova*, 2, 95–101.

Okunevych, T. Gh. (2003). *Kuljtura movlennja majbutnjogho vchytelja-slovesnyka v umovakh ukrajinsjko-rosijsjkoi dvomovnosti* (Avtoref. dys... kand. ped. nauk: spec. 13.00.02). Khersonskij derzhavnyj universytet, Kherson.

Okunevych, T. Gh. (1998). *Udoskonalennja usnogho movlennja studentiv-filologiv*. Zb. nauk. pracj. Kherson. Pivdennyj arkhiv, I, 149–155.

Ponomariv, O. (2013). Chy ukrajinsjkij movi potriben ukrajinsjkij pravopys? *Visnyk Prykarpatskoghho nacionalnogho universytetu imeni Vasylja Stefanyka*. Serija "Khimija", Ivano-Frankivsjk, 174–175.

Figholj, N. (2011). Suchasni pravopysni dyskusiji. Aktualjni problemy ukrajinsjkoi linghivistyky: teorija i praktyka, Kyiv, 22, 91–95.

Стаття надійшла 2.04.2021 р.